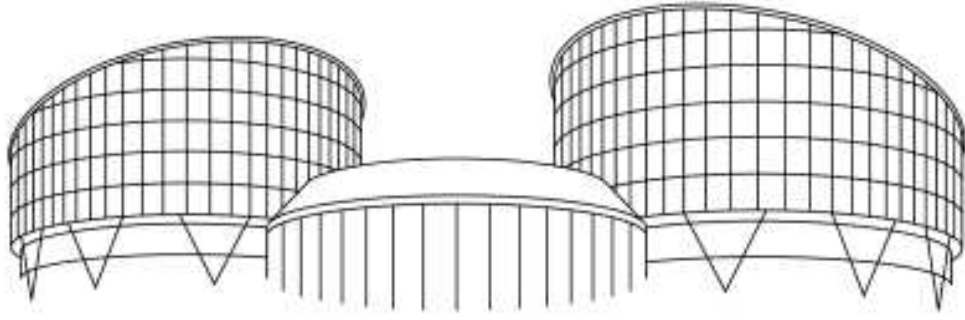

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

NAMAZ ve ŞENOĞLU v. TÜRKİYE

(Başvuru no. 69812/11)

KARAR

STRAZBURG

12 HAZİRAN 2013

İşbu karar, kesinleşmiş olup şekli düzeltmelere tabi olabilir.

Namaz ve Şenoğlu v. Türkiye Davası’nda,

Başkan

Dragoljub Popovic,

Yargıçlar

Paulo Pinto de Albuquerque,

Hellen Keller

ve *Daire Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Françoise Elens-Passos’un katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire), gerçekleştirdiği kapalı müzakereler neticesinde 21 Mayıs 2013 tarihinde aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (no. 69812/11) bu dava, Türk vatandaşları Bayram Namaz ve Sedat Şenoğlu’nun (“başvuranlar”), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (“Sözleşme”) 34. maddesi uyarınca 7 Ekim 2011 tarihinde yapmış oldukları başvurudan ibarettir.

2. Başvuranlar, İstanbul’da görev yapan avukat G. Tuncer tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ise (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuru 30 Mart 2012 tarihinde Hükümet’e bildirilmiştir

OLAY VE OLGULAR

DAVANIN KOŞULLARI

4. Başvuranlar sırasıyla 1970 ve 1963 doğumludurlar.

5. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği üzere aşağıdaki gibi özetlenebilir.

6. Başvuranlar 8 Eylül 2006 tarihinde yasadışı silahlı örgüte mensup oldukları şüphesiyle yakalanarak gözaltına alınmışlardır.

7. İstanbul Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi hâkimi (“Ağır Ceza Mahkemesi” olarak anılacaktır) 12 Eylül 2006 tarihinde başvuranların tutuklanmasına karar vermiştir.

8. Cumhuriyet Savcısı 17 Mayıs 2007 tarihinde başvurular hakkında yasadışı silahlı örgüte üye olmak suçlamasıyla iddianame düzenlemiştir.

9. Dava, Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlamış ve ilk duruşma 26 Ekim 2007 tarihinde düzenlenmiştir.

10. Ağır Ceza Mahkemesi yargılama boyunca, atılı suçun türü, mevcut delil durumu, kuvvetli suç şüphesinin varlığını ve suçun CMK 100. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen suçlardan olduğunu göz önünde bulundurarak başvuruların tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

11. Ağır Ceza Mahkemesi 2008 ve 2010 yılları arasında başvurular tarafından tutukluluk halinin devamına ilişkin yapılan itirazları reddetmiştir.

12. Ağır Ceza Mahkemesi 17 Mayıs 2011 tarihinde başvurular ile avukatlarının hazır bulundukları bir duruşma düzenlenmiş ve bu duruşma sonunda başvuruların tutukluluk halinin devamına hükmetmiştir.

13. Ağır Ceza Mahkemesi 13 Haziran 2011 tarihinde, 17 Mayıs 2011 tarihli duruşma sonunda tutukluluk halinin devamına ilişkin kabul edilen karara karşı başvurularca 24 Mayıs 2011 tarihinde yapılan itirazı reddetmiştir.

14. Ağır Ceza Mahkemesi 6 Eylül 2012 tarihli duruşma sonunda, atılı suçun türü, mevcut delil durumu, suç vasfının değişme ihtimalini ve ilgilinin tutuklu kaldığı süreyi göz önünde bulundurarak başvuran Sedat Şenoğlu'nun salıverilmesine karar vermiştir. Aynı duruşma sonunda Mahkeme, önceki gerekçelere dayanarak başvuran Bayram Namaz'ın tutukluluk halinin devamına hükmetmiştir.

15. Mahkeme 12 Mart 2013 tarihli duruşma sonunda önceki gerekçelerle Bayram Namaz'ın tutukluluk halinin devamına hükmetmiştir.

16. Dava 12 Mart 2013 tarihinde aynı mahkeme önünde halen derdesttir. Başvuran Bayram Namaz ise halen tutuklu bulunmaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

1. HÜKÜMETİN SÖZLEŞME'NİN 37. MADDESİ UYARINCA DAVANIN KAYITTAN DÜŞÜRÜLMESİNE İLİŞKİN TALEBİ

17. Hükümet 18 Ekim 2012 tarihli yazı ile başvuruların maruz kaldığı aşırı uzun tutukluluk süresi nedeniyle Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edildiğini

kabul ettiğini bildiren ve AİHM’i Sözleşme’nin 37. maddesi uyarınca başvuruyu kayıttan düşürmeye davet eden tek taraflı deklarasyon metnini sunmuştur.

18. Deklarasyon metni şu şekildedir:

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, bu tek taraflı deklarasyon ile, başvuranın tutukluluk süresinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (bundan sonra ‘Sözleşme’ olarak anılacaktır) 5 § 3. maddesi anlamında aşırı uzun olduğunu kabul ettiğini bildirmek ister. Hükümet ayrıca başvuranın tutukluluğunun kanuna uygunluğuna itiraz etme hakkının da Sözleşme’nin 5 § 4. maddesinde belirtilen standartlara uygun olmadığını kabul etmek ister.

Sonuç olarak, Hükümet, başvuranların her birine manevi tazminata karşılık 4 950 Avro (dört bin dokuz yüz elli) ve her türlü masraf ve giderleri (avukata ödenen ücrete KDV dahil olarak) karşılamak üzere 500 (beş yüz) Avro ödemeye hazır olduğunu belirtir. Bu miktar ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası’na çevrilecek, uygulanabilecek diğer vergi oranlarından muaf tutulacak ve Sözleşme’nin 37 § 1 (c) hükmü uyarınca Mahkeme tarafından verilen kayıttan düşme kararın bildirilmesinden itibaren üç ay içerisinde ödenecektir. Bu miktarların söz konusu üç ay içerisinde ödenmemesi durumunda Hükümet, sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası’nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek orana eşit oranda basit faizi başvurana ödemeyi taahhüt eder. Bu ödemeyle dava karara bağlanacaktır.

Dolayısıyla Hükümet Mahkeme’yi mevcut davayı kayıttan düşürmeye davet eder. Hükümet, Sözleşme’nin 37 § 1 (c) hükmü uyarınca, Mahkeme’nin bu deklarasyonu mevcut davanın kayıttan düşürülmesini destekleyen “herhangi bir başka gerekçe” olarak kabul edilebileceğini belirtir.”

19. Başvuran taraf 4 Aralık 2012 tarihli bir yazı ile tek taraflı deklarasyon metninde dile getirilen önerilerin kendisini tatmin etmediğini belirtmiştir.

20. AİHM, Sözleşme’nin 37. maddesi uyarınca yargılamanın her aşamasında, ileri sürülen koşulların bu maddenin 1. fıkrasının a), b) veya c) bentlerinde belirtilen sonuçlardan birini meydana getirmesi halinde, başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verebildiğini hatırlatmaktadır. Sözleşme’nin 37. maddenin 1. fıkrasının c) bendi, bilhassa “*Mahkemenin saptadığı herhangi başka bir gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmezse*” davanın kayıttan düşürülmesine imkân vermektedir.

21. AİHM, başvuran tarafça davanın incelenmesinin sürdürülmesi arzu edilse bile, bazı koşullarda, davalı Hükümetin tek taraflı bir deklarasyon metnine dayanarak Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi uyarınca başvurunun kayıttan düşürülebileceğini hatırlatmaktadır.

22. Dolayısıyla, AİHM, özellikle Tahsin Acar kararında ortaya konulan içtihadında yer alan ilkeler ışığında deklarasyon metnini yakından incelemektedir (*Tahsin Acar v. Türkiye* (öncelikli sorun) [BD], no. 26307/95, §§ 75–77, AİHM 2003-VI, *WAZA Spolka z o.o. v. Polonya* (kabul edilebilirlik kararı), no. 11602/02, 26 Haziran 2007 ve *Sulwinska v. Polonya* (kabul edilebilirlik kararı), no. 28953/03) deklarasyon metnini yakından incelemesi gerekmektedir.

23. Mahkeme, Türkiye aleyhine yöneltilen çok sayıda davada, tutukluluk süresi ve tutukluluk kararına karşı yapılan itirazın etkin olmadığına ilişkin şikâyetler konusunda bir içtihat geliştirmiştir (*Cahit Demirel v. Türkiye*, no. 18623/03, 7 Temmuz 2009 ve *Altınok v. Türkiye*, no. 31610/08, 29 Kasım 2011).

24. AİHM, benzer davalarda hükmedilen miktarlara uygun olan Hükümet tarafından teklif edilen tazminat miktarı ile Hükümetin hazırladığı deklarasyon metninde yer alan kabul beyanını göz önünde bulundurarak, başvuran Sedat Şenoğlu hakkındaki başvurunun incelenmesinin devamını bu aşamada haklı kılan bir neden bulunmadığı kanaatine varmıştır (37. maddenin 1. fıkrasının c bendi). Bu bağlamda, Mahkeme söz konusu başvuranın tutukluluk halinin 6 Eylül 2012 tarihinde sona ermesine özel bir önem verdiğinin altını çizmektedir (*Zdziarski v. Polonya*, no. 14239/09, §§ 22-24, 25 Ocak 2011 ve *Bieniek v. Polonya*, no. 46117/07, § 22, 1 Haziran 2010).

25. Ayrıca önceki değerlendirmeler ışığında ve bilhassa bu konuda mevcut olan çok sayıdaki içtihadını dikkate alarak, AİHM, Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesi bağlamında başvuran Sedat Şenoğlu hakkındaki başvurunun incelenmesinin devamının gerekmediği kanaatine varmıştır (37. maddenin 1. fıkrası, *in fine*).

26. Sonuç olarak, AİHM, Hükümetin tek taraflı deklarasyon metninde belirtilen önerilere uymaması durumunda, Sözleşme'nin 37. maddesinin 2. fıkrası uyarınca başvurunun yeniden kayda alınabileceğini belirtmektedir (*Josipovic v. Sırbistan* (kabul edilebilirlik kararı), no. 18369/07, 4 Mart 2008).

27. AİHM, başvuran Bayram Namaz ile ilgili olarak söz konusu başvuranın halen tutuklu bulunması nedeniyle Hükümet tarafından sunulan tek taraflı deklarasyon

metninin, Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesi bağlamında başvurunun incelenmesinin devamını gerektirmediği sonucuna varmak için yeterli bir dayanak teşkil etmediğini saptamaktadır (*Zdziarski v. Polonya*, no. 14239/09, §§ 22-24, 25 Ocak 2011).

28. Dolayısıyla söz konusu başvuran hakkında AİHM, Hükümet'in başvurunun kayıttan düşürülmesine ilişkin talebini reddederek davanın kabul edilebilirliği ve esasına ilişkin incelemeye devam etmektedir.

2. SÖZLEŞME’NİN 5. MADDESİNİN 3. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

29. Başvuran maruz kaldığı tutukluluk süresinden şikâyet etmektedir. Aynı zamanda hem dört günlük gözaltı süresi boyunca hem de tutuklanması ile Ağır Ceza Mahkemesi tarafından düzenlenen ilk duruşma arasında geçen süre zarfında hâkim huzuruna çıkarılmadığından şikâyet etmektedir. Bu bağlamda Sözleşme’nin 5. maddesinin 3. fıkrasını ileri sürmektedir.

“3. İşbu maddenin 1c) fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkesin derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.”

30. Hükümet bu iddiayı kabul etmemektedir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

31. Başvuranın hem dört günlük gözaltı süresi boyunca hem de tutuklanması ile Ağır Ceza Mahkemesi tarafından düzenlenen ilk duruşma arasında geçen süre zarfında hâkim huzuruna çıkarılmadığına ilişkin şikâyeti hakkında AİHM, başvuranın gözaltı süresinin 12 Eylül 2006 tarihinde sona erdiği ve Ağır Ceza Mahkemesi’nin ilk duruşmasının 26 Ekim 2007 tarihinde düzenlendiği dikkate alındığında bu iki durumun başvurunun yapıldığı tarihten altı aydan fazla bir süre önce gerçekleştiğini tespit etmektedir. Dolayısıyla bu şikâyet, altı aylık süre kuralına uymadığı gerekçesiyle Sözleşme’nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca reddedilmektedir.

32. Başvuranın tutukluk süresine ilişkin şikâyetiyle ilgili olarak Mahkeme bu şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmektedir. Mahkeme ayrıca başvurunun herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığını saptamaktadır.

B. Esas hakkında

33. Başvuranın tutukluluk hali 8 Eylül 2006 tarihinde yakalanmasıyla başlamış ve 12 Mart 2013 tarihinde halen devam etmektedir. 12 Mart 2013 tarihi itibarıyla göz önünde bulundurulacak tutukluluk süresi yaklaşık altı yıl altı aydır sürmektedir.

34. AİHM, somut olaya benzer şikâyetler ve olaylar içeren birçok davada Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (birçok dava arasında bkz. *Derece v. Türkiye*, no. 77845/01, §§ 34-41, 24 Mayıs 2005, *Tacıroğlu v. Türkiye*, no. 25324/02, §§ 18-24, 2 Şubat 2006 ve daha önce anılan *Cahit Demirel v. Türkiye*, §§ 21-28). Hükümet somut olayda, AİHM'e, daha önce verdiği kararların sonuçlarından uzaklaşmasına imkân sağlayacak herhangi bir gerekçe veya olgu sunmamıştır.

35. AİHM ayrıca başvuran tarafından maruz kalınan tutukluluk süresine ilişkin olarak Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edilmiş olduğu sonucuna varmıştır.

III. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN 4. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

36. Başvuran, Ağır Ceza Mahkemesi'nin duruşma gerçekleştirmeksizin başvuranın itirazlarını dosya üzerinden incelediği ve dolayısıyla kendisine ya da avukatına yargılamaya katılma imkânı vermediği gerekçesiyle tutukluluk haline karşı itiraz yolu çerçevesinde usul yönünden eksikliklerin bulunmasından şikâyet etmektedir. Sözleşme'nin 13.maddesine dayanarak, başvuran ayrıca tutukluluk kararlarına karşı itiraz yolunun etkin olmadığından şikâyet etmektedir.

37. Mahkeme bu şikâyetleri Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası açısından inceleyecektir. Bu hüküm aşağıdaki gibidir:

« 4. Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya

aykırı görülmesi halinde kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir. »

38. Mahkeme, başvuran tarafından 2008, 2009 ve 2010 yıllarında tutukluluk haline karşı yapılan itirazlara ilişkin şikâyetlerin altı aylık süre şartı kuralını karşılamadığı ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasının uygulanmasıyla reddedilmesi gerektiğini tespit etmektedir.

39. AİHM, başvuran tarafından 24 Mayıs 2011 tarihinde yapılan son itirazla ilgili şikâyetin aşağıdaki sebeple açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatindedir: Ağır Ceza Mahkemesi 13 Haziran 2011 tarihli kararını – söz konusu başvuruya konu olan karar – verdiği tarihte, başvuranın hâkimler tarafından son defa mahkemeye çıkarıldığı tarih bu tarihin birkaç hafta öncesine yani 17 Mayıs 2011 tarihine tekabül etmekteydi. Ayrıca somut olayın kendine özgü koşullarında Mahkeme 13 Haziran 2011 tarihli itirazın incelemesi sırasında duruşma yapılamayacağını değerlendirmektedir. Bu koşulun, yargılamaya herhangi bir tarafın sözlü olarak katılmaması sebebiyle silahların eşitliği ve çekişmeli yargı ilkesini ihlal etmediğini belirtmek yerinde olacaktır (daha önce anılan *Altınok v. Türkiye*, § 55, *Çatal v. Türkiye*, no. 26808/08, § 40, 17 Nisan 2012). Dolayısıyla bu şikâyet Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendinin uygulanmasıyla reddedilmelidir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

40. Başvuranlar ayrıca Ceza Muhakemesi Kanunu'nda kendilerine atılı suçlar için en uzun tutukluluk süresinin öngörülmesi (diğer suçlar için öngörülen süreden daha uzun olması) sebebiyle ayrımcılığa maruz kaldıklarından da şikâyet etmektedirler.

41. AİHM, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102.maddesinin karşılıklı kişiler arasında değil kanun koyucu tarafından ağırlığı değerlendirilen suç türü arasında bir ayrıma vardığını, tespit etmektedir. Mahkeme, söz konusu mevzuatın Sözleşme'nin aksine ayrımcılık unsuru olarak değerlendirilemeyeceği kanaatindedir (bkz. *mutadis mutandis*, *Gerger v. Türkiye* [BD], no. 24919, § 69, 8 Temmuz 1999). Sonuç olarak bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendinin uygulanmasıyla reddedilmelidir.

V. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

42. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıdaki şekilde öngörmektedir:

“Eğer Mahkeme, bu Sözleşme veya Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

43. Başvuran maruz kaldığı manevi zarar için 20 000 Avro (EUR) talep etmektedir.

44. Hükümet, bu taleplere itiraz etmektedir.

45. AİHM, başvurana manevi zararının tazmini için 6 600 Avro (EUR) verilmesinin uygun olacağını değerlendirmektedir.

B. Masraf ve Harcamalar

46. Başvuran ayrıca, yerel mahkemeler önünde yaptığı masraf ve harcamalara ilişkin olarak 4 635 Avro (EUR) ve AİHM önünde yaptığı masraf ve harcamalar için herhangi bir kanıtlayıcı belge sunmaksızın 264 Avro (EUR) talep etmektedir.

47. Hükümet bu taleplere itiraz etmektedir.

48. AİHM, başvuran tarafından sunulan kanıtlayıcı belge bulunmaması sebebiyle yerel mahkemeler önünde yapılan masraf ve harcamalara ilişkin bu talebi reddetmiştir.

C. Gecikme Faizi

49. AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesine hükmetmektedir.

BU GEREKÇELERLE, AİHM OYBİRLİĞİ İLE

1. Sözleşme’nin 5. maddesinin 3. fıkrasına ilişkin olarak davalı Hükümetin deklarasyonunda belirttiği ifadeleri ve aynı zamanda verilen taahhütlere riayet edilmesini sağlamak amacıyla öngörülen koşulları *dikkate almaktadır*;

2. Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinin uygulanmasıyla başvuran Sedat Şenoğlu'nu içeren başvurunun kayıttan düşürülmesine *karar vermiştir*;
3. Hükümetin, başvuran Bayram Namaz'ı içeren başvurunun kayıttan düşürülmesine amaçlayan talebini *reddetmiştir*;
4. Başvuran Bayram Namaz'ı içeren başvurunun Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasına ilişkin şikâyeteye dair başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
5. Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edilmiş olduğuna;
6. a) Mahkeme, ayrıca davalı devletin kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde başvuran Bayram Namaz'a her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere manevi tazminat için 6 600 Avro (altı bin altı yüz avro) ödemesi gerektiğine;
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
7. Başvurunun geri kalan kısmı için adil tazmin talebinin reddedilmesine;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları gereğince 11 Haziran 2013 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Françoise Elens-Passos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Dragoljub Popović
Başkan

*Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayri resmi tercümedir.